

Les tres cares del canvi. (Un any de govern tripartit)

Juan José López Burniol / Notari

I. El canvi de les persones

Després del desenllaç de la nit electoral, Antoni de Moragas i jo sortírem muts de la seu del PSC. El carrer Numància estava solitari. Plovisquejava. Agafarem un taxi. Ernest Maragall deia, per la ràdio, que el PSC havia guanyat per nombre de vots i havia estat víctima de nou –en l'atribució d'escons– de la distorsió provocada per la normativa electoral. El taxista va mussitar, amb to de profund avorriment: "Ja hi som un altre cop". Deixà al meu amic al començament de Via Augusta i vaig seguir fins a casa. Sols llavors la gran pregunta em colpí: I ara què?

El nou dia ordenà les meves idees, arribant aviat a la conclusió de que la millor sortida possible era –des del meu punt de vista– el pacte d'esquerres entre el PSC, Esquerra i Iniciativa. Sols aquest pacte podria generar un govern catalanista de progrés que fes efectives les propostes electorals –en bona part coincidents– de les tres formacions. Em basava en aquestes raons:

1. Es tracta d'un pacte imposat com necessari per la voluntat majoritària dels ciutadans expressada a les urnes. Els votants han conformat una majoria d'esquerres, tant pel nombre de vots com pel d'escons. Aquest ha estat el seu mandat. I, com els diputats no són una altra cosa que mandatariis, han d'executar l'encàrrec rebut amb fidelitat. Els representants han d'acatar la voluntat popular, que vol un govern de progrés. No han de propiciar fórmules contràries a aquest, com seria un pacte entre CiU i el PSC. De cristal·litzar l'acord entre aquestes dues forces, amb la finalitat de marginar la formació emergent –Esquerra–, resultaria difícil convèncer la ciutadania de que no es tracta d'un simple recurs –amb el pretext de l'estabilitat– per preservar els avantatges dels instal·lats, fent-ne partícips als acabats d'arribar.

2. Suposaria un acte d'afirmació catalanista. Si l'essència de la reivindicació catalanista és l'exigència d'autogovern, aquest ha de començar per delimitar un àmbit català de decisió, de manera que les opcions s'adoptin amb atenció preferent dels interessos catalans. Així, no han d'influir en la política de pactes les conveniències electorals dels partits d'àmbit estatal.

3. Reafirmaria l'autonomia del poder polític davant els grans grups econòmics i els cercles empresarials. Atès que –amb la intel·ligent i prudent excepció del Cercle d'Economia– aquells no s'han mostrat prudents en la pública manifestació de les seves preferències, constituiria un bon precedent deixar assentada la independència del poder polític, sense perjudici de la col·laboració lleial amb tots els agents socials.

4. Implicaria una efectiva ampliació de l'àmbit del catalanisme polític. Un pacte d'esquerres suposaria la plena integració –també al màxim nivell polític, que és el govern de la Generalitat– dels *altres catalans*. Aquesta incorporació de tots els ciutadans de Catalunya a un mateix projecte compartit, reforçaria enormement l'afirmació nacional catalana.

5. Facilitaria la renovació –el canvi– dels responsables de la política de gestió en els diferents àmbits de l'administració. El que produiria l'efecte immediat de sanejar situacions enquistades per l'excés de permanència en els càrrecs.

6. Constituiria la base estratègica més adequada, per aconseguir el suport de l'esquerra espanyola a la modificació de l'Estatut. És cert que aquest suport pot resultar incert, incomplet i precari, però l'alternativa és inexistent. No resulta imaginable un acord en tal sentit amb el Partit Popular, que s'ha manifestat contrari tant a la reforma estatutària com a la constitucional.

7. Un govern catalanista d'esquerres, fruit del pacte entre tres partits que coincideixen en la proposta d'un catalanisme social, seria coherent amb la millor tradició *pactista* del país.

No infravalorava aquell dia –com tampoc ho faig ara– les dificultats que un pacte com aquest comportaria, tant per assolir-lo com per executar-lo després. Però el sol fet d'arribar-hi –pensava llavors– compensaria l'esforç, ja que suposaria una fita en la història de Catalunya, en posar fi al monopoli nacionalista de dretes en la política catalana. Es normalitzaria la vida del país. Al cap i a la fi, l'essència de la democràcia és –encara més que el diàleg– l'alternança en el poder.

Amb aquests antecedents, els fets que es van produir durant les setmanes i mesos següents en l'àmbit de la política catalana podrien condensar-se – pel que fa als seus protagonistes- en una peça teatral en tres actes i un epíleg –a mig camí entre la comèdia i el drama- sota el títol “L'aterratge del canvi”.

Acte primer (plantejament): Gent nova i els seus treballs

1. Els personatges (i les seves camises). La nit del 16 de novembre de 2003 – data de les últimes eleccions catalanes– es va obrir una nova època. Es va iniciar l'accés al poder autonòmic d'una nova fornada de polítics procedents del cinturó de Barcelona i de les comarques del país, que no pertanyen a la classe política tradicional. Una classe a la qual –segons Pere Meroño– era molt difícil accedir-hi si no s'havia nascut a la capital de Catalunya i, sobretot, si no es pertanyia a les grans famílies, fonamentalment vinculades a la petita burgesia, que de manera gairebé endogàmica, socialment parlant, han exercit i gaudit tradicionalment del poder a Catalunya. Poques setmanes després de les eleccions vaig visualitzar aquest fet. En una reunió entre un grup d'empresaris i diversos representants d'ERC destacava un fet: els assistents no es coneixien. Pertanyien a grups socials diferents. Fins i tot portaven camises de diversos estils.

2. La frontissa. La mateixa nit del 16 de novembre, molts pensaven que Pasqual Maragall era un il·lustre cadàver polític. Però la supèrbia d'uns, l'ambició i l'esperit de revenja d'altres, així com la freda experiència d'uns tercers, van obrar el miracle: Maragall va accedir a la presidència de la Generalitat, el que, si bé es pensa, no és tan estrany. Maragall té una característica que el fa imprescindible, ara com ara, a Catalunya. Fa de frontissa entre dos móns que no es contraposen, però tampoc es confonen: el món de la que alguns en diuen la *Catalunya catalana* i el món de l'emigració de llengua i cultura castellana. D'una banda –com deia un advocat granadí– qui anirà a discutir que Maragall tan català com “la vaca cega” que va cantar el seu avi?. Però, per una altra, també és cert que Maragall no considera Espanya com una simple estructura estatal buida de contingut i de la que convé sortir corrent. Per a Maragall, Espanya és una realitat històrica que s'ha d'assumir, sempre que reconegui i

faci efectiva la seva pluralitat. No és estrany, per tant, que un líder nacionalista català afirmés que “el problema d'en Maragall és que estima Espanya”.

3. L'impuls. Amb aquests antecedents, l'impuls polític vertebrador de l'acció política del nou Govern ha estat des del seu inici la reforma estatutària. Deixant al marge les seves raons objectives, el cert és que aquesta exigència permet a Maragall reafirmar el seu catalanisme reivindicatiu, davant els autoerigits dipositaris de les essències pàtries, sempre disposats a titllar-lo de tebi, i, alhora, fa possible que ERC discuteixi a CiU la seva primogenitura nacionalista i el seu espai electoral.

Acte segon (nus): A l'ombra de Tartarí

1. Els fets. Més enllà de conveniències tàctiques, la reforma constitucional i estatutària està justificada. És lògic que, després de 25 anys de vigència, es revisi el sistema assenyalant les seves disfuncions i potencialitats.

2. Les actituds. Encara predominant en el Govern les actituds ambiciosos en els objectius però temperades en les formes, s'ha de reconèixer que la imatge de la política catalana que es transmet, dia rera dia, abunda en l'excés verbal i en la desmesura gestual, quan no en la deliberada voluntat de marcar distàncies ferint. Així, quina falta feia qüestionar el suport català a la candidatura olímpica madrilenya? A qui li ve al cap proposar la reducció del desequilibri fiscal de Catalunya limitant la quota de solidaritat amb l'Estat a l'1'5 del PIB? Per què insistir ara en que, si el nou Estatut prospera, hi haurà pau i tranquil·litat per als pròxims 25 anys, però mai es tancarà el model d'Estat? Aquests exemples mostren una forma de fer política que avui sovinteja a Catalunya: la política *tartarinesca*, que prima els aspectes formals sobre els de fons, que apel·la al sentiment més que a la raó, que s'obstina en els símbols i que sols discuteix de principis. No serveix de disculpa per a aquest disbarat el que, a l'altra banda del riu, s'incorri en la mateixa o major desmesura, quan no en l'entossudiment pur i dur. És oportú recordar que Francesc Cambó va sostenir, fa gairebé un segle, que “sols en els pobles dèbils continuen les lluites polítiques plantejades en el terreny dels principis abstractes i de les idees generals”, pel que va manifestar “el seu menyspreu pels extremistes, pels radicals, pels purs, perquè, sota la capa d'austeritat, s'oculten gairebé sempre un gran egoisme i una immensa petulància”, i va finalitzar invocant “la transacció, la Santa Transacció, fórmula suprema del progrés humà”.

Acte tercer (desenllaç): Tot és possible

A ben segur que, a hores d'ara, ja existeix un esborrany d'Estatut redactat amb plena solvència tècnica pels serveis del Govern. Abunden a Catalunya experts d'alt nivell. El que està per veure és que els partits arribin a un acord. És possible, per això, que el projecte estatutari avorti a Barcelona. I pot ser que descarrili a Madrid. Les dificultats seran enormes. No obstant tot, s'ha de preservar l'esperança i aprofitar una ocasió tan favorable com l'actual, reivindicant el que és substancial: competències garantides i finançament suficient. S'han de fixar unes bases sòlides per avui. És la millor manera d'afrontar el demà.

II. El canvi de les idees

La idea inicial

Poc temps després de que l'èxit de les Olimpíades consolidés la projecció internacional de Barcelona, Pasqual Maragall començà a centrar sobre tota Catalunya el focus del seu interès i l'esforç de la seva reflexió. La proposta inicial de Pasqual Maragall es va concretar en unes paraules que expressen poèticament el seu ideal: "Catalunya com a lloc de diàleg i no d'oració, com a àgora i no com a temple, com a punt de partida i no d'arribada".

En aquesta frase es troba el nucli dur del pensament de Maragall, que veu Catalunya com una societat plural, complexa i dinàmica, no com una realitat històrica monolítica i cristal·litzada. De fet, el que batega darrera d'aquestes paraules és l'afirmació de Catalunya com a nació. Una nació entesa com una comunitat humana amb consciència clara de posseir una personalitat històrica diferenciada, i amb voluntat ferma de projectar aquesta personalitat envers el futur mitjançant el seu autogovern. Un autogovern que comporta l'autogestió dels propis interessos i l'autontrol dels propis recursos.

En aquesta línia, tenint en compte que no hi ha autogovern sense Estatut, si l'Estatut és insuficient s'ha de modificar. En el ben entès de que Estatut no és altra cosa que una eina, i –per tant– la reivindicació de la seva modificació no s'esgota en si mateixa, sinó que tan sols es justifica per les millores concretes que comporta en la gestió del dia a dia.

Proclamada així la realitat nacional catalana, el seu impuls es projecta en un doble àmbit: Catalunya mateixa i Espanya.

Pel que fa a Catalunya, el concepte de nació com a resultat de la voluntat i del treball de tots els homes i dones que la integren, més enllà de la seva procedència i de la seva cultura, té una extraordinària potencialitat de futur, al constituir un instrument d'efectiva integració. Perquè Catalunya no es quelcom diferent de la suma de les voluntats de tots els seus ciutadans. De tots, sense excepció. Sense distincions artificials i interessades entre catalans bons i dolents. Sense admetre la desqualificació patriòtica apriorística de l'adversari. Sense permetre mai més l'associació de Catalunya a un sol partit o a una sola persona. No; Catalunya no és de ningú. És de tots els seus ciutadans.

I pel que fa a Espanya, afirmada la incontrovertible realitat nacional de Catalunya, Maragall reconeix el que és també obvi: que, com a fruit d'un procés històric multiseular, Catalunya està integrada política i jurídicament dintre de l'Estat espanyol, i que d'aquest fet se'n deriven dues conseqüències clares: 1) Catalunya ha d'intervenir de manera activa en la conformació de l'estructura i les institucions de l'Estat espanyol, promovent si fóra necessària, la reforma constitucional; i 2) Catalunya ha d'estar present a tots els centres de poder de l'Estat al seu abast.

La negociació

Un dia qualsevol, a les acaballes dels 70. La tarda s'havia consumit, en el meu despatx, embastant l'arranjament d'un contenciós entre diversos germans enfrontats. Mort el pare i oberta la seva successió, es volia assegurar la continuïtat de l'empresa familiar –és a dir, la integritat del patrimoni empresarial i la unitat de direcció– i repartir la resta de l'herència entre els fills. Portava la veu cantant un vell advocat barceloní,

que em doblava en edat i experiència. Jo em vaig limitar a la consignació documental dels termes de l'acord, una vegada aquest es va aconseguir. Quan, firmada l'escriptura i acomiadats els atorgants, vaig felicitar al lletrat per la seva perícia, em va respondre en to menor, amb cert escepticisme negligent que mai l'abandonava: "Ha sortit bé. Hi ha un sistema que falla poc". "Quin és?", li vaig preguntar. "Es tracta d'observar tres regles", em va respondre. Les va detallar així:

1. En el curs d'una negociació no s'han d'utilitzar mai paraules sublimes, ni apel·lar a grans principis, ni portar a col·lació sentiments excelsos, ni –sobretot– tornar una i altra vegada a episodis del passat. S'ha de parlar de coses, amb senzillesa i sense retòrica.

2. S'han de concretar les diferències entre els interessats en realitats tangibles o magnituds quantificables –en pessetes, en metres quadrats o en facultats–, de manera que aquelles diferències puguin reconduir-se a un *dóna-me'n que te'n donaré* de concessions recíproques, que no satisfaran plenament a ningú, però que apaivagaran a tots.

3. S'ha de buscar un arranjamant per aquí i ara, sense pretendre tancar el tema per sempre, ja que les circumstàncies canvien i amb elles la perspectiva. De manera –va finalitzar– que "qui dia passa any empeny".

Durant aquestes setmanes, en desenvolupar-se la negociació estatutària, he recordat les regles del vell advocat, per creure-les extrapolables a qualsevol procés negociador. I ho he fet amb certa preocupació, per intuir contrària a elles l'actitud negociadora que sembla obrir-se pas a Catalunya, molt pendent del valor de les paraules –a les que es dona un sentit gairebé màgic– i molt atempta a l'abast dels símbols. Aquest plantejament, al meu judici errat, es condensa en tres afirmacions: 1) Catalunya és una nació; 2) Com a nació que és té dret a decidir dins de l'Estat espanyol del qual forma part; i 3) En conseqüència, Catalunya ha d'arribar a un acord bilateral amb el govern de l'Estat.

No nego que Catalunya sigui una nació, anterior a la Constitució i independent del seu reconeixement. És, certament, una comunitat amb consciència clara de posseir una personalitat històrica diferenciada i voluntat ferma de projectar aquesta personalitat cap al futur en forma d'autogovern. Però afirmo també que l'intent d'afrontar la reforma estatutària com una negociació estrictament bilateral –codecisió– entre Catalunya i l'Estat està condemnada al fracàs, doncs s'ha de tenir en compte que l'autonomia catalana s'assenta jurídicament en la Constitució de 1978 que va ser –no ho oblidem– fruit d'un pacte entre tots. Per tant, la reforma de l'Estatut de Catalunya s'ha d'inserir formalment, perquè sigui possible, dins d'un ampli procés de reforma general del sistema autonòmic espanyol –que renovi el pacte constitucional–, amb la finalitat de corregir-lo en les seves disfuncions i millorar-lo en les seves prestacions, sense que això suposi una igualació forçosa entre totes les comunitats ja que òbviament no són iguals. No es tracta d'imposar la mateixa quantitat de *café per a tots*, sinó d'obrir la possibilitat de que tots puguin prendre més o menys *café*, segons decideixin. De no plantejar-se amb abast general, el debat encallarà aviat en aspectes identitaris –ser o no ser–, amb el que s'instrumentalitzaran els símbols, es radicalitzaran les posicions i es farà impossible un acord.

En efecte, quan el legislador constitucional espanyol va implantar el sistema autonòmic, va posar en marxa un procés dinàmic que es regeix per les seves pròpies regles i persegueix una redistribució del poder polític, concorde amb el reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat i respectuosa amb la cohesió social i la solidaritat

interterritorial. Resulta lògic per tant que, després de vint-i-cinc anys de vigència, es valori el sistema posant de relleu les seves disfuncions i potencialitats.

Entre les disfuncions destaquen: 1) Les dificultats de les Comunitats Autònomes per adoptar polítiques pròpies i diferenciades en àmbits competencials unitaris claus, com educació, sanitat, cultura, règim local i fiscalitat; 2) L'absència de mecanismes de participació de les Comunitats en les institucions i en la determinació de polítiques estatals; 3) La desconstitucionalització del repartiment de competències entre l'Estat i les Comunitats Autònomes, gràcies, en part, a una jurisprudència esbiaixada del Tribunal Constitucional; i 4) Un model de finançament injust que perpetua –pel que a Catalunya es refereix– un dèficit fiscal greu.

I les potencialitats que urgeix fer efectives, com a resultat de l'evolució del propi sistema, són aquestes: 1) La participació de les Comunitats en les decisions d'Espanya com a membre de la Unió Europea; 2) La reforma del Senat que permeti la participació de les Comunitats en la legislació i en les grans decisions de l'Estat que els afectin; i 3) La institucionalització de les relacions autonòmiques de col·laboració (conferències especialment).

Ara bé, resulta essencial per a l'èxit d'aquesta empresa reformadora tenir molt clar que, tant la correcció de les disfuncions del sistema autonòmic com el desenvolupament de les seves potencialitats, hauran d'escometre's amb observança estricta de les regles que informen al propi sistema i amb una vocació explícita de totalitat –per a tot l'Estat–, que exclou el plantejament bilateral Catalunya-Espanya. Tot plegat sense perjudici que la plasmació final de l'Estat Autonòmic sigui asimètrica. Per tant, en els pròxims mesos serà útil adoptar la mentalitat de que sols es tracta de donar un pas més en un llarg camí, sense tancar cap porta.

III. El canvi de les polítiques

Fixats els fets –Catalunya és una nació integrada dins de l'àmbit hispànic–, determinats els actors –tots els ciutadans catalans, qualsevol que sigui el seu origen, llengua i cultura–, i definit l'objectiu –l'autogovern, entès com autogestió dels propis interessos i autocontrol dels propis recursos, és a dir, l'administració del *futur*, no la recreació del passat–, procedeix fer referència a les eines que s'ha d'usar en aquesta tasca, així com a les polítiques que s'ha de desenvolupar amb elles.

En efecte, no hi ha autogovern sense Estatut, i si l'Estatut és insuficient s'ha de modificar. Totalment d'acord. Però, reconegut això, s'ha d'afegir també amb tota contundència que un Estatut no és cap altra cosa que una eina, i que –per tant– la reivindicació de la seva modificació no s'esgota en si mateixa, sinó que s'ha de justificar detalladament amb l'explicació dels motius i l'exposició dels avantatges que s'obtidran del canvi. Les eines no il·lusionen; simplement són útils. D'allà la transcendència de definir amb precisió el contingut concret del nou *catalanisme social* defensat pel pacte d'esquerres, ja que de l'ambiciosa definició dels seus objectius concrets depèn la justificació última de la reforma estatutària –i constitucional– propugnada. Dit clarament: es vol canviar l'Estatut per poder fer més coses que redundin en benefici directe i immediat dels ciutadans.

Resulta evident, per aquestes raons, que la voluntat d'afirmació nacional passa per la voluntat d'autogovern. Des d'aquesta perspectiva cobra ple sentit la definició de nació abans donada: Una nació és –dia rere dia– una comunitat de persones amb consciència clara de posseir una personalitat històrica diferenciada, i amb voluntat ferma de projectar aquesta personalitat cap al futur mitjançant el seu autogovern. Un

autogovern que comporta l'autogestió dels propis interessos i l'autocontrol dels seus propis recursos.

L'autogestió dels propis interessos comprèn –com ja s'ha apuntat– totes aquelles matèries que determinen de manera directa la qualitat de vida dels ciutadans: sanitat, ensenyament, pensions, infraestructures, ordenació territorial, seguretat...

L'autocontrol dels propis recursos constitueix –així mateix– el requisit *sine qua non*, és a dir, el pressupost sense el que resulta il·lusòria qualsevol pretensió seriosa d'autogestió dels propis interessos. No es tracta ara d'entrar en el detall d'aquest aspecte. Ja s'ha fet amb reiteració i detall al llarg dels últims temps. Basti assenyalar ara que la fórmula defensada per Pasqual Maragall sembla justificada: pagar segons la renda i cobrar segons el nombre d'habitants. Ara bé, el que en qualsevol cas resulta decisiu és tenir “*la clau de la caixa*”, és a dir, el control de l'agència tributària.

Lligar l'afirmació nacional a l'autogovern i, en conseqüència, a la política de coses concretes, constitueix la gran aportació que pot efectuar el catalanisme d'esquerres: desplaçar la reivindicació catalana des de la pura afirmació identitària a la reclamació efectiva de l'autogestió dels propis interessos i l'autocontrol dels propis recursos. Amb això es garantiria la projecció cap al futur –la perdurabilitat en el temps– del catalanisme polític, integrant-lo dins del procés de redistribució del poder (cap a dalt i cap a baix) que avui s'està verificant a tot arreu, i deslligant-lo del narcisisme estrictament identitàri que cada dia resultarà més desplaçat.

No obstant això, quedaria incompleta aquesta exposició si no es concretessin les matèries que precisen d'una acció política més urgent. Són aquestes:

A) De caràcter estrictament estructural: La nova organització territorial i la llei electoral.

B) De contingut material: 1) La solució del problema del finançament de la sanitat pública; 2) L'adopció de mesures urgents en l'àmbit de l'educació (pla de xoc per a les aules d'acollida i pla d'equipaments); 3) L'inici del treball en profunditat per a l'acord nacional sobre educació; 4) Una llei de barris; 5) La preservació del litoral; 6) La millora de la competitivitat, el compromís amb la R+D+I i el foment de la internacionalització de la nostra economia; i 7) L'impuls de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània.

IV. Una dificultat imprevista: la crisi del Carmel

La nit del 25 de gener es va esfondrar el túnel de maniobra que s'estava excavant al Carmel. Les conseqüències del sinistre són conegudes, tant pel que fa als greus danys materials ocasionats als veïns del barri –en especial als que han perdut el seu habitatge o han tingut que deixar-lo temporalment–, com pel que fa a la pèrdua de credibilitat per part dels polítics i de la política, ja que les notícies que s'han anat succeint no deixen dubte raonable respecte a greus deficiències de vigilància i control.

Al cap i a la fi, l'únic que importa en política són les persones i els seus problemes concrets. Sense aquesta idea vertebradora, la política esdevé un pur joc d'encenalls. Poca cosa. Per aquesta raó, un cop superat el primer ensurt, resulta obligat recuperar la sang freda i fer un esforç per racionalitzar la situació que s'ha generat a Catalunya.

Aquest esforç comença per dibuixar el paisatge que ofereix la política catalana després de l'enfrontament protagonitzat al Parlament de Catalunya, pel president de la Generalitat –Pasqual Maragall– y el líder de la oposició –Artur Mas–, quan el president, en el curs del debat parlamentari sobre el sinistre del Carmel, va dir que el problema de Convergència i Unió es el 3% –tots sabem de què– i li va respondre el seu antagonista que per aquest camí no es progressa cap el nou Estatut.

Resulta evident que, després d'aquest incident i molt més enllà de les retòriques –i interessades– apel·lacions a la fi de l'oasi català, el que va quedar plantejat sobre la taula del Parlament és el tema del finançament dels partits polítics a tota Espanya i no sols a Catalunya. Perquè si bé s'ha d'admetre que no existeix un oasi català, no és menys cert que el problema de la corrupció en la adjudicació, execució i control de l'obra pública a conseqüència del fraudulent finançament dels partits polítics no és una exclusiva catalana, sinó que es troba profundament imbricat en la totalitat de la vida política espanyola, a tots els nivells de l'Administració. En efecte, el finançament il·legal dels partits és una lacra compartida per tots i directament proporcional, en el seu volum, a la participació de cada un d'ells en la política de gestió.

Dit això, s'han d'afegir d'immediat dues reflexions. En primer lloc, que aquest finançament il·legal es absolutament compatible amb la més pulcra actuació personal de la major part dels polítics que, en tots els nivells de l'Administració de l'Estat, presten un bon servei als seus conciutadans. I, en segon terme, que la corrupció política és un joc de nines comparada amb els nivells de corrupció existents en altres àmbits de la vida econòmica i financera del país. D'aquest país i dels altres, inclosos els anglosaxons. Sense oblidar que, tal vegada, els més arriscats debel·ladors de la corrupció política no resistirien una inspecció relativament rigorosa de la seva declaració de renda. I és que, en el fons, idèntica es l'arrel del finançament il·legal i del frau fiscal: l'incompliment de la llei.

Per tant, tenint en compte la dimensió real del problema, s'imposa la necessitat de concretar els grans fronts oberts. Son aquests:

1. L'atenció i el rescabament dels damnificats per l'enfonsament. S'està afrontant a bon ritme i amb resultats concrets prou satisfactoris. S'ha de reconèixer així i continuar la tasca amb diligència i generositat.

2. La revisió del sistema d'adjudicació, realització i control de l'obra pública. S'ha d'afrontar sense presa però sense pausa. Sense fer taula rasa del que hi ha, en part vàlid, però corregint les disfuncions que presenta, cada dia que passa més notòries, conegudes i greus.

3. La regulació del sistema de finançament dels partits. És una assignatura pendent de la nostra democràcia. La sola demora en afrontar el tema debilita la política i els polítics.

4. I, *last but not least*, la reforma del Estatut i del sistema de finançament. Per tal que ambdues reformes puguin plantejar-se amb alguna garantia d'èxit, és imprescindible un recolzament majoritari de la societat catalana, és a dir, un consens, a ésser possible, de tots els partits catalans. Aquest consens, que era difícil però no impossible fa unes setmanes gràcies a la pressió social en sentit unitari, està avui compromès. Aquesta és la conseqüència més greu de la crisi del Carmel: haver erosionat la voluntat de consens, el capital més preuat de la societat catalana. Un capital acumulat al llarg d'anys d'ampliació de l'àmbit del catalanisme polític, gràcies a una efectiva voluntat integradora que ha posat l'accent de la reivindicació nacional catalana tant en les qüestions d'interessos com en les estrictament identitàries. Per

això, no obstant el soterrat menyspreu d'altres nacionalismes més abruptes, aquesta és la fortalesa de Catalunya: que el catalanisme no ha escindit la societat catalana en dos.

La conclusió de tot plegat és que el Govern ha de reprendre d'immediat la iniciativa. No ha de deixar que la crisi del Carmel sigui aprofitada per l'oposició, per ocultar la seva debilitat. I, sobretot, ha d'impedir que es faci inviable la continuïtat de la Legislatura mitjançant un atac personalitzat i brutal a la figura del president Maragall, com hipotètic responsable directe de l'enfrontament partidari provocat per l'aflorament del tema del 3%. Els fets estaven allà. Tothom ho sabia des de sempre. Abans o després havien d'aflorar. Tal vegada no va ésser el millor moment. Però, en qualsevol cas, aquesta circumstància és irrellevant.

Per consegüent, el Govern ha d'acomplir de manera inflexible –caigui qui caigui– tots els punts del seu programa, fent alhora un esforç per millorar la seva eficàcia i la seva coordinació. No hi ha com la feina ben feta per redreçar els problemes. La feina ben feta i una transparència obsessiva, que permeti a tots els ciutadans conèixer amb exactitud les responsabilitats de cadascú durant el procés de negociació estatutària ja encetat. Després, ells mateixos decidiran.